

Vår handläggare
Marita Söderqvist

Till: Stockholms Stadshus AB
Att: Ingrid Storm
105 35 Stockholm

remiss@stadshusab.se

Remiss gällande "Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet SSAB 2019/164"

Stockholm Vatten och Avfall AB:s synpunkter

Allmänt

Stockholm Vatten och Avfall är överlag positivt till att en översyn görs av miljöbalken och avfallsförordningen för att skapa en bättre struktur och anpassning till EU:s avfallsdirektiv. Dock ser bolaget på flera punkter ett behov av förtydliganden och grundligare konsekvensanalyser.

I texten hänvisas på många ställen till "kommunen" och det är i vissa fall otydligt om man med kommunen avser utförar- eller tillsynssidan. T.ex. står det på sidan 98, "För att kommunen ska få möjlighet att planera och dimensionera sin verksamhet bör den som vill göra ett frival vara skyldig att anmäla detta till kommunen i god tid". Detta kan tydas som att anmälan görs till utföraren. På sid 155 anges dock att "Kommunerna kan ta ut en avgift för sina kostnader i samband med anmälan som en del av tillsynsarbetet".

De nya reglerna föreslås träda i kraft 5 juli 2020 med undantag av artikel 22.1 i avfallsdirektivet om biologiskt avfall som träder i kraft 31 december 2023. Stockholm Vatten och Avfall bedömer att tiden för att genomföra erforderlig anpassning av taxa, lokala föreskrifter samt eventuella omförhandlingar av entreprenörsavtal är otillräcklig.

Ordförklaringar

Stockholm Vatten och Avfall är positivt till att hushållsavfallsbegreppet ändras till kommunalt avfall. Det blir dock inkonsekvent när bygg- och rivningsavfall från hushåll inte är ett kommunalt avfall men däremot ett kommunalt ansvar.

Stockholm Vatten och Avfall delar bedömningen att det är viktigt att det tydligt framgår av svensk lagstiftning vad som avses med kommunalt avfall; avfall från hushåll och sådant avfall som till sin art och omfattning liknar avfall från hushåll (3 §). Stockholm Vatten och Avfall noterar att livsmedelsavfall i Europaparlamentets förordning definieras som "alla ämnen eller produkter bearbetade eller obearbetade som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor". Med denna skrivning förutsätter bolaget att även avfall från livsmedelsbutiker ska utgöra ett kommunalt avfall.

Stockholm Vatten och Avfall noterar att promorian inte tar ställning till om avfallet från fettavskiljare är ett kommunalt avfall eller inte.

Kommunalt avfall från verksamheter

I promemorian föreslås att ett så kallat frival för kommunalt avfall från verksamheter, det som idag kallas "med hushållsavfall jämförbart avfall", införs. Kommunen ska alltså ha ett grundansvar för detta avfall, men verksamheten kan välja att lämna det till en annan aktör, vilket då ska anmälas till kommunen. Stockholm Vatten och Avfall anser att det är otydligt om man med kommunen avser utförar- eller tillsynssidan i kommunen.

Omfattning för staden

För Stockholms stad bedöms förslaget om frival kunna få stora konsekvenser. Det finns ca 7 200 hämtställen tillhörande olika typer av verksamheter med egna abonnemang, exkl. stadens skolor och förskolor. Hur stor andel av verksamheterna som skulle välja annan entreprenör är ovisst, men det är troligt att framförallt större kunder och kedjor ser samordningsvinster med att själva kunna välja entreprenör. Detta kan dock få stor påverkan på de mängder som kommunen samlar in.

Utifrån den erfarenhet som Stockholm Vatten och Avfall har om svart- och gråhämtning görs antagandet att även mindre företag av kostnadsskäl kan komma att använda frivale. Även om entreprenören har transporttillstånd och levererar avfallet till godkänd anläggning kan denne göra avkall på fossilfria bränslen och arbetsmiljö och därigenom erbjuda en billigare och ur miljöhänseende sämre hämtning.

Genom att stadens upphandlade entreprenörer för hushållsavfall är indelade områdesvis uppnås i dag ruttoptimering. Vid införande av frival kommer det totala antalet transporter med stor sannolikhet att öka, vilket innebär negativa effekter både ur miljö-, trafik- och bullersynpunkt.

Stockholm Vatten och Avfall har i dag fleråriga avtal med flera insamling- och behandlingsentreprenörer samt påsleverantörer. Med en framförhållning på nio månader, från mars till januari nästkommande år, kan det innebära många täta omförhandlingar p.g.a. avsteg från beräknad omfattning i avtalen.

Stockholm Vatten och Avfall har under innevarande år tagit över ansvaret för sopsugssystem i nyexploateringsområden på kommunal mark. Ett frivalssystem skulle medföra större osäkerhet vid planering av infrastrukturen. Jämförelse kan göras med Norge, som har frivalssystem och kommunala sopsugssystem, och där problem identifierats.

Närmare förutsättningar för frivalet och konsekvenser

Promorian redovisar två möjligheter gällande vem som bör kunna göra ett frival; den som är skyldig att betala renhållningsavgift, vilket förordas i ärendet, alternativt den som producerar avfall i en yrkesmässig verksamhet. Enligt Stockholms stads avfallstaxa kan fastighetsinnehavare överlåta betalningsansvaret till näringsinnehavare. Merparten av restaurangerna har i dag egna abonnemang. Däremot har de flesta mindre verksamheter avfallshanteringen reglerad i hyran. En verksamhet kan dessutom ha en del fraktioner via fastighetsägaren och andra, då främst matavfallet, via eget abonnemang. Oavsett vem som får göra frivalet blir konsekvenserna följande;

- Likställighetsprincipen sätts ur spel. En verksamhet som har eget abonnemang för avfallet kan anlita annan entreprenör medan en annan med motsvarande verksamhet som har det reglerat i hyreskontraktet och är avgiftsskyldig mot fastighetsinnehavaren kanske inte kan/får.
- Utmaningar genom att flera olika verksamheter, med egna abonnemang, kan ha utrymme i samma soprum. Avfallet hämtas lätt av fel entreprenör och reklamationer hamnar fel.
- Svårt att överblicka hanteringen av det kommunala avfallet. I dag är de flesta behållarna taggade och viktregistrering sker vilket innebär att det är enkelt att följa upp insamlingen. Både kund och staden kan få information om avfallsmängder i realtid på webben och staden kan arbeta med proaktivt kundkommunikation.
- Svårt att uppnå stadens matavfallsmål. Stockholm Vatten och Avfall har de senaste åren lagt stora resurser på att öka insamlingen av matavfall från verksamheter, framförallt skolor och restauranger. Vid införande av frival behöver insatserna gentemot hushållen ökas för att de mål som finns i avfallsplanen ska kunna uppnås. Naturvårdsverket har låtit ta fram en schablon på uppkommen mängd matavfall om 96 kg/invånare, varav 79 kg beräknas komma från hushåll. För Stockholms del, med många enfamiljshushåll och restaurangbesökare, beräknas 49 kg komma från hushåll och resten från verksamheter.
- I dag finns en miljöstyrande taxa, t.ex. är taxan för matavfall subventionerad på bekostnad av taxan för blandat avfall för att öka insamlingen av matavfall som separat fraktion. Dessutom sker en uppföljning av felsortering samt av tomma kärl. En enskild entreprenör har inte vare sig möjlighet eller incitament att följa upp detta och det är orealistiskt att tro att tillsynsmyndigheten skulle hinna med detta i den omfattning som det skulle behövas.
- Ökad administration både för kommunen som utförare och tillsynsmyndighet.
- Staden har ett samarbete avseende krisberedskap vilket blir betydligt svårare att uppnå när ansvaret för verksamheternas avfallshantering är spritt på flera parter.
- Kommunen har ett ansvar för att ha en avfallsplan omfattande det avfall som uppkommer i kommunen. Möjligheterna både att samla in faktauppgifter angående

mängder och behandlingsalternativ och att styra mot uppsatta mål kan försvåras som följd av införandet av frival.

Det kan också påpekas att redan i dag finns en möjlighet för tillsynsmyndigheten att bevilja dispens för verksamhetsutövare som kan visa att de genom att anlita en egen entreprenör kan uppnå ett bättre omhändertagande ur miljösynpunkt.

Ekonomiska konsekvenser

Ett införande av frival beräknas ge en nettoförlust för staden, p.g.a. att intäktssänkningen är större än kostnadsminskningen. Verksamheterna står idag för 50 000 ton av totalt 220 000 ton som förbränns. Om hela denna del försvinner från stadens hantering behöver taxan ökas med 15 % jämfört med dagens taxa. Om endast en del övergår till fria marknaden behöver taxan justeras linjärt med andelen. Staden har en miljöstyrande taxa där taxan för säck- och kärlavfall subventionerar matavfallstaxan, vilket innebär att ju färre abonnenter desto mindre möjlighet till subvention. Verksamheterna står för ca 45 % av matavfallsinsamlingen.

I taxan ingår också en del som ska täcka kostnaderna för administration och exempelvis återvinningscentraler (ÅVC). Den avgift en verksamhetsutövare ska betala vid besök på ÅVC finansieras i dag inte fullt ut kostnaden som staden har för omhändertagandet av avfallet, utan det täcks upp av den taxa denne betalar för övrigt avfall. Om frival införs blir således en konsekvens att företagets avgift vid ÅVC-besök behöver höjas, så att inte taxekollektivet ska täcka upp för de företag som inte anlitar kommunen för sin avfallshantering. Om det dessutom är stora företag som väljer frival drabbas mindre företag som nyttjar återvinningscentralerna oproportionellt hårt.

Kostnaden för administration beräknas bli högre och bekostas av färre.

Bygg- och rivningsavfall

I promorian föreslås att kommunen ska ansvara för bygg- och rivningsavfall som inte produceras i en yrkesmässig verksamhet. Nuvarande skrivning i miljöbalken är otydlig och det är bra med detta förtydligande om att allt bygg- och rivningsavfall som uppkommer i hushåll, utan att en yrkesmässig verksamhetsutövare anlitas, är ett kommunalt ansvar. Stockholm Vatten och Avfall kan dock se problem att med kort varsel emotta större mängder bygg- och rivningsavfall på återvinningscentralerna eller anvisa till annan anläggning.

Undantag från kraven på utsortering och separat insamling

Naturvårdsverket föreslås få ge dispens från kravet på separat insamling av matavfall från hushåll där separat insamling inte är genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelar. Det ska också finnas möjlighet till undantag på utsortering av matavfall. Stockholm Vatten och Avfall förutsätter att dispensansökan sker hos tillsynsmyndigheten. I nuvarande förslag hanteras endast matavfallet från hushållen. Kravet på att säkerställa utsortering av det biologiska avfallet (artikel 22) omfattar även biologiskt avfall från verksamheter. Förslag på hur detta ska implementeras i svensk lag kommer att tas fram senare. Viktigt är att då tydliggöra vem som får ge

dispens avseende verksamheternas biologiska avfall i de fall det är ett kommunalt avfall resp. verksamhetsavfall.

Avfallsförebyggande åtgärder

I EU:s avfallsdirektiv finns en tydlig skrivning om att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att förebygga avfallsgenerering. I åtgärderna bör kontinuerlig kommunikation och utbildningsinitiativ ske till konsumenterna för att öka medvetenheten kring avfallsförebyggande och nedskräpning. Det föreslås också införas ett bemyndigande i miljöbalken att meddela föreskrifter avseende skyldighet för kommunerna att underrätta Naturvårdsverket om vidtagna åtgärder. Kostnaderna ska få finansieras med avfallstaxan. Kommunikation och styrning mot en hållbar konsumtion bör dock inte enbart vara en "avfallsfråga" utan en fråga som ska vara en naturlig del i kommunens kommunikation med medborgarna och de som är verksamma i kommunen. Taxekollektivet bör således inte ensam stå för kostnaderna.

Med vänlig hälsning

Stockholm Vatten och Avfall AB

Mårten Frumerie

Verkställande direktör